

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ТАРАНЕНКО Г.Г.

к.пед.н., доцент, доцент кафедри

суспільно-гуманітарних наук

Таврійський державний

агротехнологічний університет

м.Мелітополь, Україна

АЛІМОВА І.О.,

студентка 11 МБ ЕК групи

Таврійський державний

агротехнологічний університет

м.Мелітополь, Україна

Наприкінці ХХ століття гендерні дослідження стають особливим напрямком дослідження, що було спричинене як соціальними змінами, так і зміною наукової парадигми. Значний вплив на вказані процеси здійснило й становлення фемінізму. Завдяки означеним процесам стало можливим дослідження гендерних особливостей мовної поведінки і, зокрема, у закладах вищої освіти, що уможлиблює більш ґрунтовне соціально-психологічне вивчення викликів, що постають як перед особистістю, яка навчається, так і перед особистістю, яка навчає.

Так, зокрема В.Лабов виділяє низку особливостей лінгвістичних факторів соціо-психологічного характеру, що впливають на вибір особистістю мовних засобів. До таких чинників вчений відносить її статеві, вікові характеристики, соціальний статус, ступінь вченості та етнічну приналежність [9].

Аналізуючи особливості мовної поведінки чоловіків і жінок, варто зазначити, що підхід орієнтований на визначення гендерних специфічних

комунікативних стратегій, вивчення способів досягнення успіхів в комунікації, а також вплив гендерної приналежності на вибір тих чи інших мовних засобів чоловіків та жінок [3].

Аналізуючи наукові доробки із вказаної тематики, можна помітити, що лінгвістика жінок, цікавить вчених більше, ніж чоловіча. Так, зокрема, Є.Горошко та А.Кириліна, зазначають, що жіноча мова є набагато ширшою, ніж чоловіча, оскільки остання сприймається як стандарт, норма [2].

На думку Р. Лакоффа, існує особлива «жіноча» мова, особливості якої проявляються у виборі лексичних засобів, синтаксичних конструкцій. В якості загальної закономірності автор характеризує жіночу мову як більш ввічливу, ніж мова чоловіків, що проявляється не тільки у вживанні жінками більш «слабких» виразів, але і в перевазі деяких синтаксичних конструкцій, таких, як розділовий питання. Жінки у своїй лексиці прагнуть уникати можливих конфліктів і зіткнень [4].

Досить цікавим є також доведений О. Есперсеном факт, що в ситуаціях білінгвізму чоловіки легше засвоюють нову мову, у той час як жінки частіше залишаються монолінгвальними [8].

Дослідження лінгвістами мови в її соціальному контексті, підтверджують наявність гендерного маркування на всіх рівнях мовної системи. Так, зокрема, Н.Пушкарьова стверджує, що для жінок характерним є використання розгорнутих синтаксичних конструкцій, інверсій і експресивних пропозицій [6].

Емоційність мови жінок була зазначена і в результаті дослідження вимови дикторів BBC News на супрасегментному рівні. Вчені прийшли до висновку, що у жінок спостерігається ширший і вищий частотний діапазон, а також більш високий відсоток емоційних тонів [7]. У цілому, як зазначають А.Петренко та Е.Ісаєв, чоловіки схильні утримуватися від прояву емоцій і більш обдумані, ніж жінки, будують свої висловлювання [5].

Аналіз наукових джерел із даної теми уможливорює також висновок про те, що існує низка чоловічої та жіночої мовної стратегії. При цьому чоловіча мовна стратегія є свого роду комунікативним суперництвом, що позиціонується

в текстах довжиною мовних відрізків, а в усному мовленні – контролем теми спілкування, частотою перебивання, говоріння одночасно зі співрозмовником. Прагнення чоловіків показати свою перевагу над співрозмовником, спричиняє вживання вступних конструкцій зі значенням впевненості, констатації, позитивних і наказових конструкцій, а також образливих виразів. У спілкуванні чоловіки проявляють так звану «психологічну глухоту», що проявляється у важчому переключенні між темами, відсутності реакції на сторонні репліки.

Чоловіки, позначаючи свою субкультуру, схильні до використання грубої, ненормативної лексики. Однак у використанні ненормативної лексики чоловіки і жінки можуть демонструвати набагато більше схожості, ніж відмінності, тобто це – питання гендерної ідентифікації, а не статевої приналежності [1]

Мовну стратегію жінок ідентифікують як комунікативне співробітництво, емпатію у відношенні до співрозмовника (адресата). Така особливість дає змогу жінкам краще слухати, а отже, і краще сприймати текст, частіше говорити компліменти, називати співрозмовника по імені, використовувати ввічливу лексику. На відміну від чоловіків, жінки не прагнуть зробити свою точку зору домінуючою, вони часто використовують вступне слово і конструкції зі значенням невпевненості, невизначеності. В процесі комунікації жінкам легше змінити ролі, переключитися з теми на тему. Загалом, жінки, на відміну від чоловіків, частіше пишуть і охочіше відповідають на питання. У той же час жінкам, як і чоловікам, притаманний вибір різних тем для спілкування.

Отже, аналізуючи гендерні особливості мовної поведінки, можна зазначити, що вказане питання є досить актуальним, зокрема для вищої школи, адже викладачами є як жінки, так і чоловіки. Розгляд гендерних специфічних комунікативних стратегій, способів досягнення успіхів в комунікації, а також вплив гендерної приналежності на вибір тих чи інших мовних засобів чоловіків та жінок уможливив висновок про те, що чоловіки є більш «важкими» для студентської аудиторії у порівнянні з жінками, адже їм притаманне важче переключення між темами, відсутність реакції на сторонні репліки, утримання

від проявів емоцій і більш обдумане будівництво своїх висловлювань. Жінки ж у своїй мовній діяльності є більш «легкими» для студентської аудиторії завдяки комунікативному співробітництву, емпатії та більшій емоційності, хоча частіше використовують вступне слово і конструкції зі значенням невпевненості, невизначеності. Проте, у будь-якому випадку важливим для сучасного закладу вищої освіти є наявність мовних стратегій як чоловіків, так і жінок, адже саме така рівність надає можливості для повноцінного гармонійного особистісного зростання майбутнього фахівця.

Використана література:

1. Гендерные различия мужчины и женщины [Электронный ресурс] – Режим доступа http://geolike.ru/page/gl_7833.htm.
2. Горошко Е.И. Гендерные исследования в лингвистике сегодня / Е.И.Горошко, А.В.Кирилина // Гендерные исследования. – Харьков: Харьковский центр гендерных исследований. – 1999. – № 2. – С. 234–241.
3. Короткова М.О. Влияние гендерного фактора на речевое поведение / М.О. Короткова // Приволжский научный вестник. – 2015 - №47 – С.126.
4. Лакофф Р. Язык и место женщины / Р. Лакофф // Введение в гендерные исследования: хрестоматия. – Харьков, 2011. – Ч. II. – С. 784–798.
5. Петренко О.Д. Мова чоловіків і жінок як одиниця соціолінгвістичного дослідження // Мовознавство. – 1999. – № 1. – С. 64–70.
6. Пушкарева Н.Л. Гендерная лингвистика и исторические науки / Н.Л. Пушкарева // Этнографическое обозрение. – 2001. – № 2. – С. 31–40.
7. Сороколетова Н.Ю. Гендерные особенности речевого поведения / Сороколетова Н.Ю. // Интеграционные процессы в коммуникативном пространстве регионов: материалы Международной научной конференции, г. Волгоград, 12–14 апреля 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://new.volsu.ru/download.php?id=00000026213-1.pdf>.

8. Jespersen O. The Woman / O. Jespersen // The Feminist Critique of Language. Ed. by D. Cameron. – London, 1998. – P. 225–24.

9. Labov W. The reflection of social processes in linguistic structures / W.Labov // J.A. Fishman (ed.) Readings in the Sociology of Language. – The Hague: Paris, 1968. – 816 p.